

Justus Christoph Schomer Johann Wilhelm Petersen

Omnia Et In Omnibus Christus, In quo omnes Articuli fidei concatenatim cohaerent, & quo soluto tota illorum compages solvitur, & disrumpitur, Per gratiam Christi, Sub Praesidio ... Dn. Iusti Christophori Schomeri, S.S. Theol. D. eiusdemq[ue] Professoris celeberrimi, consistorii Ducalis Assessoris ... In Disputatione Inaugurali, Ad Gradum Doctoris In Theologia rite assumendum, propositus a Johanne Wilhelmo Petersen Reverendiss. ac Sereniss. Principi, Episcopo Lubecensi ... Superintendente

Rostochi[i]: Wepplingius, 1686

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn736015221>

Druck Freier Zugang

RU theol. 30.Sept. 1686

Schomerus, Just. Christ. *Je*

Ἐν τῷ ἐνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

OMNIA ET IN OMNIBUS CHRISTUS.

In quo omnes Articuli fidei con-
catenatim cohærent, & quô solutô tota
illorum compages solvitur, & dirumpitur,

Per gratiam CHRISTI,
SUB PRÆSIDIO

VIRI Maximè Reverendâ Amplissimi atq; Excellentissimi

DN. JUSTI CHRISTO-
PHORI SCHOMERI,

S.S. Theol. D. ejusdemq; Professoris cele-
leberrimi, consistorii Ducalis Assessoris, & Dice-
ceseos Mecklenb. Superintend. vigilantissimi,

IN DISPUTATIONE INAUGURALI,
AD GRADUM DOCTORIS IN THEOLOGIA
ritè assumendum,

propositus
à

JOHANNE WILHELMO PETERSEN

Reverendiss. ac Sereniss. Principi, Episcopo Lubecensi, Duci
Holsatiæ, à Confessionibus & Concionibus sacris
& Episcopatus Superintendente

⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗⊗
Rostochl, Typis J. OH. WEPPLINGII, Acad. Typogr. 1686. 30. Sept.

1686

ANNO 1725
MAY 25

OMNIA ET IN OMNIBUS
CHRISTUS

In quo omnes Articuli fidei con-
catenam coherentem & deo solutam
illorum compages solvitur & diluuntur
Per gratiam Christi
SUB PRASIDIO

Viri Maximi Reverendiissimi atq; Excellentissimi
DN. JUSTI CHRISTO-
PHORI SCHOMERI

S. S. Theol. D. Jusdendi Professoris cele-
berrimi, consilii Ducis Alstoris, & Dic-
cesis Alstoris Superintendens vigilantissimus
IN DIGNIFICATIONE INVESTITUS

AD GRADUM DOCTORATUS IN
THEOLOGIA
PROMOVENDUM
proponit

JOHANNES WILHELMUS PETERSEN
Reverendi ac Serenissimi Principis, Episcopi Lubecensis, Ducis
Hollantiae & Consessionibus & Concessionibus sacris
& Episcopatus Superintendens

Collecti Typographi Acad. Typographo regio.

In Nomine JESU! Amen!

E CHRISTO scripturi non

sine CHRISTO incipimus, memores dicti Apostolici: *Quicquid egeritis sermone aut facto, omnia in nomine Domini JESU facite, gratias agentes DEO & Patri pro ipso Coloss. III. 17.* Ille namque est magnus & benedictus in secula Deus, quem adoramus: ille fundamentum est spei nostræ, in cujus nomine exaudimur, utpote in quo Patri accepti sumus. Per illum omnia possumus, qui nos confortat, omnesq; divinas vires, quæ ad vitam, & divinam conversationem spectant, ex plenitudine gratiæ suæ largitur. Hic ipse, qui credendorum omnium, sit & disputationis nostræ Theologicæ fundamentum, & nemo aliud ponere potest, præter hoc, quod positum est, quod est JESUS CHRISTUS, i. Cor. III. 11. Πολλά ἐροῦμεν, καὶ ἔ μὴ ἀφ' ἑωυτοῦ, καὶ σωτέλατα λόγων, ἅ πάν ἐσιν αὐτῷ Syr. c. XLIII. 29. quod Apostolus comprobat, dicendo: Τὰ πάντα καὶ ἐν πῶσι Χριστῷ Coloss. III. 11. omnia & in omnibus CHRISTUS.

§. 2. Non autem proposuimus nobis locum hunc Apostolicum in Epistola ad Colossenses evolvere ac explicare, ubi nullam in Christo esse *περὶ ὠπολησίαν*, nec externum aliquid in illo vel esse vel valere asserit, in quo non sit *græcus aut judeus, aut circumcisio, aut præputium, nec scytha, nec liber, sed omnia & in omnibus Christus*, quod Apostolus eleganter in Epistolâ ad Galatas c. III. 26. 27. 28. illustrat: *Omnes vos Filii Dei estis per Fidem in Christo Jesu; siquidem quicumque baptizati estis in Christum, Christum induistis. Non est judeus ibi, vel græcus, non est servus, neq; liber, non est masculus neq; femina: omnes enim vos estis in UNUS Christo Jesu*, sed demonstrat tantum nobis animus est, ex circumscripto nobis brevi tempore, in quo amplifi-

A

amplifi-

amplissimam hanc materiam pro dignitate sua tractare non poterimus, breviter & quasi digito ostendere, quomodo Christus in omnes articulos Fidei influat, sine quo totam illorum compagem ruere atque dissolvi necesse sit.

§. 3. Sive enim mentis oculos jacias in ipsam aeternitatem non solum in tribus illis hypostasibus divinis Jesum invenies medium, sed etiam in ipsâ Electione, *ὡς καταβολὴς τοῦ κόσμου* factâ, secundum prævisionem & destinationem Dei Christum mediatorem deprehendes, in quo prævisi omnes, qui credituri erant in ipsum, electi sunt, adeo ut sit maneatque *JESUS CHRISTUS veri & hodie, & ille in omnia secula*. Hebr. XIII. 8. sive ab aeternitate in differentias temporis animo descendas, & quæ intempore exsecutus fit Salvator noster, mediteris, ubique & in omnibus Christum videbis: Ille est creator noster, ad ejus imaginem primus homo creabatur in justitia & sanctitate; per illum homo lapsus restitutus æternum Evangelium audiit, ad illum Patres oculos Fidei converterunt, & in veteri fœdere salvati sunt, usque dum tempus impletum, & a Maria virgine natus, circumcisus, baptizatus, crucifixus, mortuus, resuscitatus sedit ad dexteram Patris in gloria, ut omnia impleret. Hic ergo communis humani generis amor, Mediator Dei & hominum, Homo JESUS CHRISTUS, principium & finis est fidei nostræ, qui pro peccatis nostris mortuus, & propter justitiam resuscitatus, imo pro nobis peccatum factus est, ut fieremus in illo justitia, quæ coram DEO valet. Ille Pro nobis, ille in nobis, nec tam ipsi vivimus quam ipse in nobis, quem sentimus in scripturâ, quem induimus in baptismo, quem percipimus & gustamus in s. cœna, in quo omnes Dei promissiones nobis sunt Amen & veritas, cui vivimus, cui morimur, per quem salvamur.

§. 4. O *Dulcissime Jesu!* tu salus nostra, tu petra nostra spiritualis, quæ Patres in deserto secuta, & quam patres secuti sunt, & quam seqvor, sed non sine te, qui firmas gressus meos in semitâ veritatis & pacis, & omnibus amantibus te & mandata servantibus te manifestas, ut lucem in luce videant & quæ non sunt à luce, discernere queant. Ædificer in te, qui es fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ubi tu lapis angularis, in quo, quæcunqve structura coagmentatur, crescit in templum sanctum in Domino. Tu, qui re-
jectus

jectus ab ædificantibus actus es in caput anguli, mihi pretiosus es. Non enim in quoquam alio salus, nec aliud nomen sub cælo datum inter homines, in quo oporteat nos salvos fieri. Omnes de te prophætæ testimonium ferunt, quod quisquis in te crediderit, per nomen tuum remissionem peccatorum sit accepturus.

Tu vitæ sis prima meæ, tu causa salutis
Alterâ, tu suprema: tibi mea debeat uni
Principium finemque Fides.

Tu Alpha & Omega, per quem, quæ in cælo & in terrâ, in unum connexa omnia cohærent, ad quem omnia creata sunt, & in quo omnia terminantur Verbo: omnia es, & in omnibus, Christus, Deus benedictus in secula!

§. 5. O quam dulcis & conspirans sibi in omnibus veritas est, quæ in Christo est! quam rectum est Sceptrum illius nullis nodis, aut incurvationibus inflexum! quam amice & sancte omnia sibi per juncturas & catenas indissolubiles cohærent & conglutinantur in Christo, qui centrum est, ex quo omnes lineæ veritatis Theologicæ deducuntur, in quem omnes veritates refluunt, & in quo unaquæque consistit, & basin suam invenit. Habet hæc omnis carnalis sapientia, & ficta hominum doctrina, ut cum certum & innotum fundamentum non habeat, nec sibi constet, nec cum aliis conveniat, sed contradictiones foveat, & ex hoc se ipsam prodât esse falsam, ad quam destruendam non opus, ut forinsecus argumenta adhibeantur, cum per ipsiusmet stulti loqvæ refutari possit, & antequam refutes, ædificium ejus, ac regnum in se ipso divisum corruat, filii ipsius, intestinis inter se bellis distractis, & more fratrum Cadmæorum in mutuam ruinam tela vibrantibus. At Filii veritatis ab una veritate docti & unctionem ab eo habentes, qui sanctus est, non solum sibi ipsis, sed etiam terris divisi, & alios atque alios præceptores nati concordés sunt, & mutuo osculo se excipiunt, ac contra quoscunque victoricia arma & plus quam victoricia erigunt. Veritas namque cœlestis, & Theologia sancta in Christo sibi perpetuo constans se ipsam ex se ipsa defendit, veritatèque suam pro clypeo gerit potentissima à castello suo quoscunque adversariæ partis homines falsis armis pugnantes profligandi. Pulchre sic dictus *Dionysius Areopagita* Epistola VII. fol. m. 385. *sufficere*, inquit

arbitror, si id, quod verum est, ipsum in se ipso ut sese habeat, & scire & eloqui possint. Hoc enim quid sit, rite juxta legem veritatis ostenso inviolabiliterq; constante, quodlibet, quod se aliter habeat, & veritatem simulet, arguetur, aliudque esse, quam id, quod vere est, atque omnino dissimile, & quod illud magis videtur esse, quam sit, deprehendetur. Itaque supervacaneum est, veritatis predicatorem contra hos illosve pugnare. Dicit enim fere quisque numisma se habere regium & habet ille fortassis quandam, ut ita dixerim, particulam, fallacemque veritatis imaginem. Ac siquidem istud confutaveris, alius rursus atque alius eadem de re pertinaci intentione contendet. Porro ipsa veritatis ratione comparata, & rite firmiterque constante, atq; ita vim suam preferente, ut à nullo prorsus hominum coargui possit, quicquid illud erit, quod in aliquod dissideat, nec se ita in omnibus habeat, ipsum ex se ipso insuperabili statui veritatis objectam detegitur, atque prosternitur.

§. 6. Voluimus ideo ex scriptura sacra, quantum potuimus, verba illius quoad *πιστιν*, adducere, ut hoc ipso contradictio omnis, quæ veritati æternæ contradicit, ut falsa & erronea appareat. Nos ex DEO sumus, inquit Johannes qui novit DEUM, audit nos, qui non est ex Deo, non audit nos: Per hoc cognoscimus spiritum veritatis & spiritum erroris. 1. Joh. IV. 6. Tanta vis est gustatæ in corde veritatis! Et licet Johanni *ἑτεροδοξίαν*, ut par est, concedamus, nec talem nobis *πυρρησίαν* aut *ἀσφάλειαν* arrogemus, tamen unus quisq; *ἑοδιδακίαν* & secundum mensuram gratiæ divinæ sibi datam ex gustatâ cœlesti veritate, per gratiam & verbum veritatis in corde firmiter obsignata dicere poterit: Scio, in quem credidi, credo, ideo loquor, & qui contra loquitur, æque minus ex veritate est, ut doctrina ejus, quæ non ex Christo est, qui veritas est. Cum igitur in Christo sola veritas Theologica, operæ pretium esse duxi, ex articulis fidei nostræ evangelicæ breviter demonstrasse, Christum in singulis fidei nostræ capitibus esse inclusum, & per omnes articulos veluti animâ quandam vivificæ suæ virtute permeantem.

tem & perambulantem, in quo & perquam catena fidei indivulsa cohaereat, & compages illius, si Christum ex illis solveris, solvatur ac disrumpatur.

§. 7. Antequam autem catenam atticulorum Fidei ex ipsâ sacra scriptura nequam, ipsum ex quo illam deducimus, fundamentum firmum esse à nobis demonstrari deber, quam firmitatem ex eo habet, quod à Christo ipso, ejusq; Spiritu, tanquam Spiritu veritatis profluat, & sic vel in ipsam articulū fidei de Sacra Scripturâ Christum influere probari possit. Ita autem Salvator: *Scrutimini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam habere eternam & ille ipse sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Joh. 5. 39. En altera de altero testatur: Scriptura de Christo, Christus de scripturâ: Si jam testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est, quod Deus testatur de Filio, & quod Filius, qui via, veritas & vita est, testatur de scriptura. In hunc Christum tanquam os veritatis omnis veritas scripturæ resolvitur. Nam cum quærimus, cur thesis hæc vera sit, responderetur quidem recte, quia scriptura sacra hæc dicit, sed cum aliquis instet, & quære pergit, cur ea, quæ scriptura dicit, vera sunt? responderetur, quia DEUS DIXIT & ex Christo, qui Deus est, & ex spiritu ejus sancto fluxerunt; qui ut est spiritus veritatis, ita Christus veritas est, qui ex gremio patris mysteria & voluntatem ipsius nobis manifestavit. Nemo enim novit Filium nisi Pater, & nemo Patrem, nisi Filius, & cui Filius vult revelare Matth. XI. 27. revelavit autem Apostolis per spiritum suum I. Cor. 2. 10, qui non acceperunt spiritum mundi, sed spiritum ex Deo, ut scire poterint, quid sibi à Deo datum fuerit, quod eloquuntur non verbis, quæ sapientia humana docere potest, sed verbis, quæ Spiritus sanctus docet. Non enim scriptura prophetica est *ὡς ἄλλοι λόγοι* nec ex voluntate hominis allata est ulla prophetia, sed à spiritu sancto impulsu sancti Dei homines locuti sunt. 2. Petr. 1. 20. Hic spiritus sanctus Christi est Gal. IV. 6. & Christus ipse in Paulo locutus est, & sine illo non se ausurum quicquam loqui fateatur. 2. Cor. 13. 3. Rom. 15. 18. Inde est, quod scriptura tantam & intrinsecam autoritatem, & vim corda movendi habeat, atque ex scriptura de scripturâ argumenta desumi possint contra ipsos Atheos, scripturæ *Außerwies* & divinitatem negantes. Tot enim veri-

tates asserit, quæ ipsa experientia usque in hodiernum diem vel in solis judæis per tot jam currentia secula ex judicio divino rejectis, & ex prophetiâ ante tot annos pronuntiata reiciendis comprobantur, quod dum impletur, divini quid tali scripto inesse nemo sanæ rationis compos negabit. Profligatissimus etiam sæpenumero per verbum in conscientia moveretur & maxime timeret verbi majestatem, quam alto cachinno antea deriserat, ut manifesto appareat, ab eodem principio & verbum & conscientiam promanare, ac eundem esse Deum, qui conscientiam fecit, & qui verbum fecit, cognoscatur. Nam licet miracula, quæ olim ex superabundantia gratiæ amoris divini sequebantur, ordinarie defuerint, vim tamen suam in tot myriadibus sine externo miraculo conversis potentissime exseruit, quod dum sine miraculis est factum, omnium miraculorum maximum fuit miraculum. Filii lucis vident lucem in verbo tam sancto, & potentiam ejus suavi violentiâ sentiunt, & sancto in scripturis sanctis loquenti Deo, & Præsidi Jesu Christo & Spiritui ejus credunt, atque fidem suam non in conciliorum, aut Ecclesiæ Doctorum, quanti quanti etiam illi sint resolvunt, sed in auctoritatem loquentis Dei, ex quo scriptura fluxit: unde, qui veri sunt doctores, non ad se, sed ad scripturam & Deum, auditores, & lectores suos ablegant, nec sibi volunt credi, quia ipsi dicant, sed Deo & scripturæ, quid dicat, & cui ipsimet crediderit. Johannes c. i. Evangelii sui, non ego inquit, sum lux, sed testor de luce & Cyrillus Hierosolymitanus Mystag. IV. f. m. 30. Μηδε ἐμοὶ τῶ ταῦ-
 τισι λόγον ἀπλῶς πιστέσης, ἐὰν τὴν ἀποδείξῃ τὴ καταγγελομένων
 διὰ τὴ θείων μὴ λάβης γραφῶν. ἡ σωτηρία γὰ αὐτῆ τῆς πίστεως
 ἡμῶν ἔκ ἐστιν ἐξ ὁρησιλογίας, ἀλλὰ ἐξ ἀποδείξεως τὴ θείων ἐστὶ
 γραφῶν. *Ne mihi quidem ea proferenti simpliciter fidem adhibeas, nisi de divinis Scripturis eorum, quæ dicam, demonstrationem accipias. Nam fidei nostræ salus & conservatio non nititur ingeniosa inveniione hominum, sed ex divinarum scripturarum demonstratione.*

§. 8. Demonstratâ igitur sacræ scripturæ immotâ firmitate ceu fundamento Prophetarum & Apostolorum, ubi Jesus Christus lapis angularis est, jam ad ipsam catenam, quam ex aternitate

tate de ductam in ipsam aternitatem, unde collecta est, reducimus & connectimus. Ad summo Deo triuno, in quo *ἀγαπᾶται* adoramus, initium sumimus, & in articulo de vita aterna, quæ Jesus Christus est, quem visuri sumus, ut est, catenam illam articulorum fidei terminamus, & in suum principium & circulum aternitatis deducimus. In aternitate enim quemadmodum concipere nobis possumus, nisi Deum, & quidem, præviâ scripturâ trium, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum? Hæc sacro sancta trinitas unus Deus est. Nam cum ex sacris demonstratur, Filium Dei esse Deum benedictum in secula. Rom. 9. 5. Hebr. 1. v. 3. seqq. Joh. 1. 1. Apocalypf. 2. 23. collat. cum Jer. 17. 10. Etai. 6. 1. 3. 5. 9. 10. Coll. cum. Joh. 12. v. 37. 38. 40. 41. Rom. 14. 10. 11. Col. cum Esai. 45. 23. Jerem. 23. 6. Deitas demonstratur etiam Spiritus sancti Luc. 1. 70. collat. cum Actor. 28. 25.: *Et omnium contradicentium confessione notum sit, Deum jehovam altissimum, esse unum Deum. 5. Mos. 5. 6. 7. cap. 6. 4. 2. Mos. 20. 3. exinde colligitur, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum esse unum Deum, licet Filius non sit Pater, nec Pater Filius, nec Filius Spiritus Sanctus.*

§. 9. Pudeat nonnullos papistas, quos *B. Dorfebem* in inter-
ventione pro mysterio SS. trinitatis c. 1. 2. seqq. adducit, qui mysterium S.S. Trinitatis è scripturis solitarie ostendi non posse asserunt, & tamen illud credi volunt, cum Patres & concilia hæc asserant; quid huic assertionibus aliter probant, quam quod fidem suam non in S. Sacræ Scripturæ, sed Ecclesiæ & Doctorum Ecclesiæ autoritatem resolvant pessimo sane exemplo resolvant, & scripturæ ipsi Patrum suorum autoritates non obscure præferant, qui tamen, ut ex Cyrillo audivimus, non sibi, sed scripturæ credi voluerunt; quo ipso gaudium magnum excitarunt in illis hæreticis pessimis, Photinianis, & Socinianis, qui magno numero illas Papisticas scandalosas theses exerpsierunt. Unde Christophorus Ostorodus contra Tradelium part. 2. c. 1. p. 86. *Pontificii in publicis scriptis ingenue confessi sunt, pluralitatem personarum in Deo ex verbo non posse confirmari.* Et Valentinus Smalcus Socinianus Disp. 1. Contr. Franzium p. 1. *Fassi sunt ipsimet Pontificii, Hofius Cardinalis, & Wiekus Jesuita Trinitatis dogma ex sacris literis solis probari non posse;* Cum tamen Sanctus Joh.

Johannes, licet vocem *ϑ*lad^o non usurpet, tamen quoad sensum satis illam inculcet. *TRES sunt in caelis qui testantur, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi TRES UNUM SUNT.* Expresse hic audis, & vocem *ϑ*us & vocem *ϑ*v, non *ϑ*s, & quidem in conjunctione & una propositione *ϑ*i *ϑ*us *ϑ*v *ϑ*u quod ipse salvator exprimit Joh. 10. v. 30. *Ego, & Pater unum sumus,* quod ipsimet Judaei non de voluntatis sed essentiae unitate intellexerunt, & ea de causa Christum blasphemiae in Deum falso licet postularunt. *Augustinus*, magnus ille Hipponensis Episcopus egregie & divine de mysterio hoc S. S. Trinitatis adorando loquitur, nec sibi credi vult, sed Scripturae, ex qua hoc mysterium credendum proponit, quod non Ecclesiae obtrusisset, nisi illud clare in Scripturis Sanctis invenisset. Verba ejus licet prolixiora, tamen adscribere placet, quia aurea sunt, & *Michaëlis Serveti*, alias *Reves* ab Arragonia dicti impiam de S. S. Trinitate sententiam l. i. de Trinit. f. m. 22. 23. 24. seqq. quasi in thesi refutant, & simul Salvatoris dictum pulcherrime evolvunt in Tractat 36. super Johannem f. m. 281. *Unde ergo inquit, verum judicium ejus, nisi quia verus est Filius? Hoc enim dixit: & si judico, verum est judicium meum, quia solus non sum, sed ego, & qui misit me Pater; tanquam diceret, verum est judicium meum, quia Filius Dei sum. Unde probas, quod Filius Dei es? quia Solus non sum, sed ego, & qui misit me Pater. Erubescere Sabelliane, audis Filium, audis Patrem. Pater Pater est, Filius Filius est. Non dixit, Ego sum Pater, & ego ipse sum Filius: Sed solus non sum, inquit. Quare solus non es? quia mecum Pater est. Ego sum, & qui misit me Pater: audis, ego sum, & qui misit me. Ne perdas personam, distingue personas, distingue intelligentia, noli separare perfidia, ne iterum quasi fugiens Charybdim in Scyllam incurras. Vocabat enim Te gurges impietatis Sabellianorum, ut diceret, ipsum esse Patrem, qui est Filius: modo didicisti, Solus non sum, sed ego, & qui misit me Pater. Agnoscis, quia Pater Pater est, & Filius Filius est? Bene agnoscis, sed noli dicere, Pater major est, Filius minor est: Noli dicere, Pater velut aurum est, Filius argentum. Una substantia est, una divinitas, una coaeternitas, perfecta*

fecta equalitas, dissimilitudo nulla. Nam si tantummodo alterum credideris esse Christum, non eum, qui Pater est, & in aliquo tamen distantem secundum naturam esse putaveris, à Charybdi quidem evasisti, sed in Scyllais scopulis naufragasti. In medio naviga, utrumq; periculorum latus evita. Quid vis ire in alteram partem ut dicas, aliud est Pater, Filius est aliud? Alius est, recte dicis, aliud, non recte. Alius enim est Filius, quia non est ipse, qui Pater, & alius Pater, quia non est ipse, qui Filius, non tamen aliud, sed hoc ipsum est & Pater & Filius. Quid est, hoc ipsum est? unus DEUS est. Audisti, quia non sum solus, sed Ego, & qui misit me Pater, audi quomodo credas, & Patrem & Filium, audi ipsum Filium. EGO ET PATER UNUM SUMUS. Non dixit, Pater ego sum, aut Ego & Pater unum est; sed cum dicit, Ego & Pater unum sumus, utrumq; audi, & UNUM, & SUMUS, & à Charybdi & Scylla liberaberis in duobus istis verbis. Quid dixit unum, liberat Te ab Ario, quod dixit sumus, liberat te à Sabellio. Si unum, ergo non diversum, si sumus, ergo & Pater & Filius. Sumus enim non diceret de uno, sed & unum non diceret de diversis.

§. 10. Sed dicis, cur hæc de tribus in una essentia hypostasibus tam prolixè? quid hæc ad scopum, & ad catenam tuam articulorum fidei, in quo Christum semper inclusum esse demonstratum eas? At quo magis tres in unâ essentiâ personas demonstravi, eo magis Filium ostendi in Articulo de Sacro Sanctâ Trinitate esse unitissimè inclusum, qui consistere non posset, si λόγος ex illo solveris, nec triunus Deus esset, nisi λόγος & esset, Sanctam TRINITATEM cum Patre & Spiritu Sancto constituens. In hoc tamen adorando mysterio semper abyssi impenetrabiles remanent, & in suo ambitu sunt ἡμεῖς ἐν ἡμεῖς λόγος, ἡμεῖς πᾶσαν κατάλειψιν. Si enim quæras: Quomodo istud creditur? quomodo capitur? Fide capias, ut credas, & τὸ quomodo in divinis cum Nicodemo ne scruteris. Miranda non rimanda mysteria. Bene creditur, quia non cito capitur, nam si cito caperetur, non opus erat, ut crederetur, quia videretur; imò credis, quia non capis, sed credendo fis idoneus, ut capias. Nam si non credis, nunquam capies, quia minus idoneus remaneb:

B

neb:

nebis: Fides ergo mundet Te, ut intellectus impleat Te, Fide com-
 lectere totam Sacrosanctam Trinitatem, ut mansionem suam in
 Te erigat. Pater Te trahat ad Filium, Filius ducat Te ad Patrem,
 Spiritus Sanctus ad utrumque, sine quo nemo Christum Dominum
 appellare valet, & sic Trinitatem in unitate, & unitatem in Trinitate
 venerare, Filium in Patre, Patrem in Filio, Filium in Spiritu Sancto.

§. II. Ab Articulo de DEO triuno ad ea, quæ in æternitate fa-
 cta sunt, nos convertimus, deprehendimus autem electionem ibi
 esse factam, ut Apostolus loquitur *περὶ καταβολῆς τῆς κόσμου*, & qui-
 dem in Christo, qui ubiq; in hac materia invenitur. Illustris lo-
 cus est Eph. c. 1. v. 3. 4. seqq. *εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τῆς κυρίας*
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ εὐλογῆσαι ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευματικῇ ἐν
τοῖς ἰσχυραίοις ἐν χριστῷ. Καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ περὶ καταβο-
λῆς κόσμου, ἵνα ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατανώσκειν αὐτῷ ἐν ἀγάπῃ
προνοήσας ἡμᾶς, ἡς υἰοθεσίαν διὰ ἰησοῦ χριστοῦ εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ὁδο-
κίαν τῆς θελήματι αὐτοῦ εἰς ἔργον δόξης τῆς χάριτι αὐτοῦ ἐν ἧ ἡχα-
ρίτωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡραπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν δωπολύτησιν διὰ τῆς
ἀγαπῆς αὐτοῦ τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τὴν πλῆσιν τῆς χά-
ριτι αὐτοῦ. Et versu 9. ulterius progreditur. *γνωρίσας ἡμῖν*
τὸ μυστήριον τῆς θελήματι αὐτοῦ καὶ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν παρέθετο ἐν
αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τῆς πληρώματι τῶν κοσμοῦ ἀνωκεφαλαίως ὡς ὅτι πάν-
τα ἐν τῷ χριστῷ, πρὸ πρὸς ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ
ἐκληρώθημεν προνοήσαντες μὴ παρέσθαι τὰ πάντα ἐνεργῶν καὶ τὴν
βελίω τῆς θελήματι αὐτοῦ. In omnibus hisce omnia & in omni-
 bus Christus est, ubi in versu 9. & 11 phrasæ illæ probe obser-
 vandæ sunt καὶ τὴν ὁδοκίαν αὐτοῦ, ἣν παρέθετο ἐν αὐτῷ, & iterum
προνοήσαντες κατὰ παρέσθαι τὰ πάντα ἐνεργῶν καὶ τὴν βελίω
τῆς θελήματι αὐτοῦ, ubi propositum illud Dei totum ordinem me-
 diorum salutis nempe de missione Filii in mundum, de ejus satisfa-
 ctione, de Evangelii prædicatione & fide complectitur, quæ si quis
 divellat & excludat ab electione, is negat contra Apostolum, Ele-
 ctionem esse factam κατὰ παρέσθαι καὶ τὴν ὁδοκίαν τῆς βελίω καὶ
 αὐτοῦ. Cujus hæc summa est: omnis credens in Christum salvus esto

Præ:

Præscientia Dei subsumit in æterna sua præscientia: Abraham, Isaac, Jacob, Elisabetha, Maria, Petrus, Paulus, Johannes in Christum credit, ergo salvus esto. Christus igitur ut objectum est fidei omnium credentium in æterna Dei prævisione & præscitu, ita etiam dicimur in librum hujus Agni ab initio esse inscripti *Apoc 13. 8. cap. 17. 8.* Atq; ideo semper Apostolus *ἐν αὐτῷ* in Christo factam esse electionem, antequam jacerentur mundi fundamenta, & adoptatos nos esse in Filios per Jesum Christum & charos nos esse redditos *ἐν τῷ ἀγαπημένῳ* in DILECTO FILIO, per quem habemus *ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ*.

§. 12. Invertunt ordinem Reformati in hoc articulo, & priorem faciunt electionem, quam Dei consilium de ordine mediorem salutis, eum tamen Apostolo teste, electio facta sit juxta hoc Dei consilium & bene placitum. Omnis autem Regula prior est in ordine, quam regulatum. Ergo & consilium Dei, juxta quod electio facta est, est prius ordine, quam electio; & sic fides & Evangelium & Christus in illo consilio Dei non sunt posteriora electione, ut ejus consequentia, sed sunt priora in ordine & antecedentia. Regula stat firma. Quicumq; credit in Filium, habet vitam æternam, Joh. III. seu quod idem est: omnis credens in Christum salvabitur: Hic est ille qui credit in Christum, & prævidetur crediturus. E. Hanc fidem Deus ab æterno non minus intuetur in sua *προγνωσσει*, quam ipsum hominem, ut merito mirentur cordati sive tarditatem, sive malitiam eorum, qui ideo negant per fidem nos electos fuisse, quia electio sit ab æterno, fides autem sit in tempore. Nam & ipse homo nascitur in tempore, & tamen ab æterno electus fuit, quia ab æterno Deus novit omnes & videt tanquam in presenti omnium hominum ingressum & egressum. Ex quo *B. Mentzerus*, Theologus magnus, in examine censura crociana f. m. 756. tale argumentum exstruit: Quale est æternum Dei consilium, propositum & beneplacitum, juxta quod electi sumus; talis est ipsa electio. Qualis enim Regula, tale illud, quod ad eam dirigitur, & ei est conforme. Atqui æternum Dei consilium juxta quod electi sumus non est absolutum, sed determinatum & ordinatum; nempe qui credit in Christum, salvus erit. Ergo & ipsa electio non absoluta, sed determinata & ordinata in Christo fide apprehenso. Nota est etiam regula Theologorum verissima: Tale

fuit ab æterno decretum, qvales est executio decreti in tempore. At in tempore creavit hominem, qui lapsus est, & post lapsum ex Paradiso ejectus, cui Evangelium de Messia prædicatum, qvem Salvatorem Adam, & qvicumqve pius, fide apprehendit, & fide justificatus, & salvatus est.

§- 13. Ut Christum plenius in electione antecederent influentem deprehendamus, operæ pretium est, ut supra lapsarianorum inter qvos Theodorus Beza & Franciscus Gomarus duces & antesignani sunt, horribilem sententiam brevibus proponamus & excutiamus, qui indefinite præscitos electos dicunt. ac damnabile, salvabile creabile objectum prædestinationis vel reprobationis constituunt & 70. creabile salvabile & damnabile postponunt, atqve creationem medium ad salvationem & damnationem faciunt. At creatio non est medium salvationis. Aliud enim est medium, aliud qvòd necessario præcedit. Creatio necessario præcedit salvandum & damnandum, non tamen est medium in eum finem à Deo institutum, qvò damnet, & qvò salvet. Ad doctum virum constituendum non vita, sed studium, & industria teum medium operatur & influit, licet vita necessario præcedere doctum virum constituendum debeat. Deinde, medium unius rei proprium non potest esse medium alterius rei, qvòd priori rei est contrarium. Sic industria teum medium eruditionis non potest esse medium contrarii, nempe segnitiei. Si itaqve creatio esset revera medium salvationis, non posset esse medium damnationis, ut contrarii sui, qvòd tamen *supra lapsarii* concedunt, & creationem medium utriusq; faciunt. Et licet creabile, labile, reparabile, salvabile, damnabile sit prius creando, lapsuro, credenti, salvando, damnando, qvia *nō* creandum, lapsurum, damnandum, salvandum non fuisset, nisi creari, labi, damnari, salvari quid posset, aut repugnaret. Interim tamen non sequitur, qvia damnabile & salvabile est prius, ergo etiam est objectum prædestinationis. Ratio est qvia creabile, labile, damnabile est objectum scientiæ divinæ, qvâ Deus omnia possible novit, sive illa aliquando existitura, sive non. Prædestinatio vero non refertur ad scientiam, sed ad voluntatem Dei, qvâ credituros in Christum salvare voluit. Ergo creabile, labile, salvabile, damnabile ita potest esse objectum prædestinationis. Nam ponamus hanc propositionem Gomari. *Damnabile, salvabile, creabile est objectum prædestinationis & reprobationis: Subsumimus nascibiles*

biles Abrahamo ex lapidibus filii sunt creabile & salvabile, Ergone & nascibiles illi ex lapidibus liberi sunt objectum prædestinationis? minime. Objecta enim prædestinationis erunt in futura vita in gloria *εις τὸ εἶναι ἡμῶς εἰς ἐπαυρον τῆς δόξης αὐτοῦ* Ephes. 1.12. uti objecta reprobationis in cruciatibus æternis. Ergone nascibiles ex lapidibus erunt in gloria vel damnatione æterna? *ἀπορν.*

S. 14. In ipsis potentialibus vocibus Gomaristicis, ubi dicitur, *Salvabile, damnabile creabile*, non servatur ordo, cum τὸ creati præponi debuisset τὸ salvari & damnari. Sed hæc ideo confundunt adversarii, ut eò melius absolutum decretum in crustare possint, & quamvis *infralapsarii* hominem lapsum anteponant vel electioni vel reprobationi, & *hypothetici Amyraldistæ* speciose quidem quoad verba de universalitate amoris divini loquantur, tamen supra labuntur & infra, & absolutum suum decretum, quod absolute falsum est, retinent, & quamvis Christi in electionis materiâ mentionem faciant, tamen si recte attenderis, non tam in Christo, quam AD Christum electionem factam urgent, & sic fidem in Christum in electione non antecedentem, sed consequentem introducant, quod pluribus testimoniis ex reformatorum schola & ipsa synodo Dordracena in peculiari dissertatione contra Professore Theologum Marpurgensem *Reinholdum Pauli* ostendi, cui jam testimonium *Polani* addo ex articulo de prædestin. pag. 45. *Deus elegit quosdam ex mera εὐδοκία absque omni incivito merito Christi. Meritum ergo Christi non est causa electionis ἐσθνηγαμένη, quia ipsius est effectum, non enim ideo nos elegit Deus, quia Christus pro nobis moriturus erat, sed contra, ideo nobis mortuus est Christus, quia Deus nos elegerat in ipso.* En hic expressis verbis ex electione ut æterna factâ excluditur per Calvinianos Christus & ipsius meritum. At nobis secundum veritatem Evangelicam omnia & in omnibus Christus est. Æterna est catena: Pater nos dilexit in Christo, & SIC dilexit, UT daret Filium, sine cuius respectu æterno nos diligere noluit, sed nos in ipsum credituros ante facta mundi fundamenta elegit, ut Christus sit maneatque *δεχνητός καὶ πλάωτής τῆς πίστεως, καὶ σωτηρίας ἡμῶν.*

S. 15. Ex æternitate ad ea, quæ in tempore facta sunt, catena nostra articulorum fidei per Christum copulata se demittit, &

aternitatem cum tempore copulat, atque anfulam anfula fidei con-
 nectit. Sequitur autem in ordine Electionem articulus de creatio-
 ne. Licet enim in ordine praescientiae divinae decretum de creando
 homine praecedat decretum de homine lapsa per Christum erigendo quia
 tamen electio actu ipso una cum ipsa aternitate, in qua facta electio pri-
 or sit ipso tempore, & actuali creatione in tempore facta, ideo etiam
 creationis articulum in catena fidei postposuimus. Quanquam autem
 non eo modo ad hunc articulum concurrat Christus quoad electi-
 onem, quatenus nempe Christus & mediator est, concurrat ta-
 men quatenus Deus ac causa efficiens est creationis; creavit enim Deus
 triunus caelum & terram & omnia quae sunt in caelo, & in terra.
 Unde non dubium, quin *ωυς* creaverit Angelos, quorum caput
 dicitur. Coloss. II. 10. non quasi sit princeps aliquis ex ordine Ange-
 lorum, ut Sandius Arianus Spiritum Sanctum totum esse chorum An-
 gelorum voluit a DN. Praeside & *Christophoro Wittichio*, in peculiari
 scripto refutatus, sed quod omnes angelicae potestates ipsi ut creatori
 subsint. Tantum igitur abest, ut in creatione Angelorum & homi-
 num Christus excludatur, ut potius omnia per ipsum facta esse scrip-
 tura doceat. *In principio enim erat Verbum & Verbum erat apud Deum,
 & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum
 est nihil. Joh. I. v. 12. Hic est imago Dei invisibilis, primogenitus omnia
 creature, quoniam in ipso condita sunt universa in caelo & in terra visibilia,
 & invisibilia sive Throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates
 omnia per ipsum & ad ipsum creata sunt: & ipse est ante omnes, & omnia
 in ipso constant. Coloss. I. 15. 6. 17. 18. & Apostolus in Epistola ad Hebraeos in-
 quit de Christo: Tu in principio, Domine, terram fundasti, & opera
 manuum tuarum sunt caeli. c. I. v. 11. quod dictum eo accuratius de Chri-
 sto creatore observamus, quo excellentius ipsi in casu recto
 opus creationis attribuitur, cum alias hostes divinitatis &
 Majestatis Christi in particulis IN & PER nescio quae latibula quaerant,
 & divinitatem ipsi disputare velint. Unde non placuit mihi illa
 in *Iustino Martyre* lecta phrasis, qui in dialogo cum Tryphone judaeo
 f. m. 279. Christum τον ωυηρέτην οντα & ποιητην τω όλων θεω admini-
 stratorem existentem Creatoris universorum Dei vocat, & ite-
 rum f. 280. ωυηρέτητα τω τω όλων πατρι, quod in eodem dialogo
 f. 283.*

f. 283. 284. repetitur, unde & *Albanastus* hanc phrasin rejicit in tractatu de communi essentia Patris Filii, & Spiritus S. f. m. 622. *Non Potest inquit, Christus & Dominus simul, & ejusdem rei administer esse: Si enim subminister est, supervacaneum est ergo nos baptizari in nomine subministri, quod f. 625. gravissimis verbis repetit. Speramus interim meliorem justini mentem fuisse, quam verba, utpote qui ante controversias Arianas hæc protulerit, licet in malam partem ea, ut solent, Ariani rapiant, & ex optimis & antiquissimis patribus Græcis & Latinis testimonia contra deitatem Christi contra mentem sanctissimorum Patrum compilent; quod *Christophorus Christophori Sandius* in tractatu suo *Dei & 1878* & in nucleo historiae Ecclesiasticae non sine insigni audaciâ fecit, quod non fecisset, si ea, quæ Jesu Christo in sacris attribuantur prædicata ponderasset, & vim illorum sensisset. Creator noster est, & conservator, per quem sumus, vivimus & movemur, & providentiâ suâ, quæ est quasi continua creatio, mundum conservat, & gubernat, adeo ut sit una cum Patre & Spiritu Sancto in his de creatione & providentiâ articulis τὸ ἅλων ποιητῆς, caput Angelorum, Rex & conditor Hominum.*

§. 16. Hic triunus Deus, atque adeo ipse Filius primum hominem ad imaginem suam creavit, ipsâ literâ testante. *Faciamus hominem in imagine nostra ad similitudinem nostram*, in quibus verbis decretum Dei continetur, nunc executio decreti sequitur. *Et creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, ad imaginem Dei creavit illum, masculum & feminam creavit illos* Genes. n. 26. 27. Quid fuerit, & in quonam innata illa & concreata imago divina constiterit, ex Paulo discimus induite, inquit, novum hominem, qui renovatur in agnitionem Dei, secundum imaginem ejus, qui creavit illum Coloss. III. 10. & iterum: *Induit novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in justitia, & sanctitate veritatis.* Cum igitur Christus secundum Deitatem sit ἀπαύλασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακὴς τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ: Splendor gloria, & character seu expressa imago substantiæ illius & Coloss. 2. v. 15. εἰκὼν ἡ θεοῦ ἀκατάρατος imago Dei invisibilis dicatur, & cum novum hominem induimus, renovemur in agnitionem secundum imaginem ejus, qui creavit illum, quis negabit, Filium Dei in articulo hoc de imagine Dei influere?

fluere? Hæc quidem verissima sunt, Christum Deum & hominem!
& ut Mediatorem consideratum non influere in hunc articulum,
ut pote cum Mediator non opus fuerit, quando homo nondum
lapsus erat; attamen quo jure *ἄλλο* creator hominis dicitur, eo jure
etiam homo ad imaginem Ejus, qui Deus est dicitur creatus.

§. 17. Ex hoc statu instituto, s. integritatis in destitutum
prolapsi sunt primi parentes ex abusu liberi arbitrii ad rem vetitam
spontaneo motu, non necessitate aliquâ fatali aut vitio naturæ acti:
uti prædeterminantismus Reformatorum stoicus ex absoluto decre-
to ortus huc collinat. Rectum enim & sanctum Deus hominem
condidit, at per seductionem sathanæ peccatum & mors in mundum
introiit. *Sicut enim per unum hominem peccatum in hunc mundum
intravit, & per peccatum mors; ita in omnes homines mors pertransiit, quia
omnes peccaverunt. Sed non sicut delictum, ita & donum. Si enim unius de-
licto multi mortui sunt, multo magis multo magis gratia Dei, & donum
per gratiam, quæ fuit, unius hominis Jesu Christi eis tæc ἡ χάρις καὶ τὸ δῶρον
ἑστῶς in multos exuberavit. Sicut etiam per unius hominis obedientiam
peccatores multi constituti sunt, ita & per unius obedientiam justi constitu-
entur multi. Sicut & regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnat
per justitiam ad vitam æternam per Dominum nostrum Jesum Christum,*
Rom. s. v. 12. 14. seq. Ex hoc videmus, catenam fidei in ansulâ de crea-
tione per ansulam articuli de lapsu ex concreata imagine primo
homine immediate conjungi, conjungi etiam restaurationem per
Christum ad imaginem Dei. Quicquid enim in Adamo ceu pri-
mo homine amisimus, hoc in superabundantiâ & pleonasmo gratiæ
divinæ in Christo accepimus, & recuperavimus. Secundus homo,
de cælo restituit, quæ primus perdidit. In lapsum qua talem non
influebat Christus, influxit tamen in restitutionem lapsus per gra-
tiam suam. Un de prima illa vox Proto evangelii protoplastis & ne-
potibus ejus dulcissima fuit Genes. III. 15. *Inimicitiam ponam inter
te & mulierem, inter semen tuum & semen illius. Ipse conteret caput tu-
um, & tu insidiaberis calcaneo ejus.* Papistæ quantum in ipsis est, ex-
cludunt, hic Christum, & Mariam introducunt, atque adeo ca-
tenam hanc per Proto evangelium à Christo factum acerbissime
dissipant. Unde opus est, ut primarium hoc dictum excutiamus,
& Evangelicam nostram in Christo veritatem contra veritatis ho-
stes

res firmemus. *Bellarminus* Cardinalis contra *B. Chemnicium* dispu-
 tans patrocinium Mariæ sibi sumit, & vidisse se unum exemplar
 Hæbraicum, in quo non הויה sed היה ipsa, non ipse legatur, lib. 2. de
 Verbo Dei c. 12. f. m. 128. sed primo non audeat asserere, quale fuerit
 illud exemplar, & si vel maxime fuisset ipsi inspectum, nonne
 unum illud contra tot testimonia & exemplaria fide dignissima
 est quasi laceratus & debilis miles contra totum fortissimorum mi-
 litum exercitum? Cl. *Hæspanius* in Gen. c. 3. f. m. 86. codicem, quem
Bellarminus viderit, non היה sed היה legisse, & fraude *Guidonis*
Fabrii in gratiam Comitis Mirandulani textum corruptentis hoc
 sphalma irrepsisse asseverat. *Lovanenses* in catalogo variarum le-
 ctionum duos MS. Hæbræos, Chaldæos, Græcosque codices pro-
 nomen masculinum habere fatentur, quam lectionem multi ex
 Papistis approbarunt, quorum catalogum *Sixtinus Amama* in illustri
 Frisæ ordinum Academia Hæbraicæ linguæ professor in c. III. Genes.
 f. m. 8. adducit. Et ipse contextus loquitur, ex prædicatis clarissimè
 probari posse, non mulierem, sed semen mulieris, quod Christus
 est Gal. III. contritum caput serpentis, quod nec, Eva, nec Ma-
 ria facere potuerunt. Non negamus quidem remotis punctis היה
 legi posse היה & ויהי pro, poni interdum apud Hæbræos, quod in versu
 12. & 20. in hoc ipso cap. III. Genes. occurrit; ad quod in utroque
 versu היה legendum sit ex additis foemininis היה v. 12. & v. 20.
 היה statim patescit. At in nostro loco mera masculina leguntur,
 ויהי & iterum ויהי . His omnibus tamen posthabitis malue-
 runt Pontificii & impudentiores parasiti non tantū LXX. interpretes, sed
 & utrumque Chaldæum, imo codices Hæbræos corruptos censeri,
 quam locum hunc pristino nitore restituere, quæ pertinacia hoc
 nobis persuadet, non de nihilo esse, quod hanc lectionem tam mor-
 didicus retineant, ut eò melius Mariodulian defendant, contra quos
 magnus Græcorum Pater Epiphanius rectè dixit $\text{οὐκ εἰς τὴν ἁμαρ-
 τian ἵκονταν τὴν ἀγίαν παρθένον τὴν πᾶν ὑπὲρ τὸν θεὸν δοξαζομένην, καὶ
 peccare illos, qui vilem & abjectam velint Mariam virginem,
 quam qui prodigiose & ultra quam fas est illam extollant, quod cer-
 te faciunt illi, qui prædicata illa Genes. III. Mariæ adscribunt, quæ
 tamen soli Christo debentur. Maria enim non influit in opus re-
 cedem$

redemptionis meritorium, sed Christus, serpentis antiqui conculcator solus.

§. 17. In hac conculcatione mali, & restitutione humani generis satis æternum suum in genus humanum amorem declaravit Jesus noster, & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui sic dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnia, qui credidissent in eum, non periret, sed vitam æternam habeat. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut condemnet mundum, sed ut servetur mundus per eum Joh. III. 16. 17. Deus, qui dives est misericordia propter multam charitatem, quã dilexit nos, cum essemus mortui in peccatis, convindicavit nos una cum Christo, simulque cum eo resuscitavit & simul cum eo sedere fecit in caelestibus in Christo Jesu. Ephes. II. v. 4. 5. 6. Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Ille enim Deus est, & unus mediator DEI & hominum, homo Jesus Christus, qui dedit semetipsum in pretium redemptionis pro omnibus 1. Tim. 2. v. 4. 5. 6. Petrus Apostolus adhuc stringentius cum expressa & universalis negatione oppositi usque ad individua universalitatem misericordie & dilectionis DEI & Christi probat, quando ait: *Haud caritat Dominus, qui promisit, quemadmodum nonnulli caritatem Christi existimant, verum Maximo propter eius ipsius patientiã longanimi erga nos patiens est, nec vult nãs ullos perire, sed omnes ad penitentiam recipere.* 2. Petri III. 9. Piscator contra Schaffmannum de prædestinat pag. m. 39. voci nãs addit *ἐξ ἡμῶν*, ut sensus sit, Deus nullos ex nobis electis, qui credimus, vult perire. At loquitur de impiis v. 3. 4. qui juxta carnem ambulant, & dicunt, *ubi est promissio adventus ejus?* cum ergo vox nãs non ad electos, sed unum quemq; quisquis ille sit ex impiis, referatur, cadit illa Reformatorum distinctio de generibus singulorum, cū perillã vocẽ singula generũ clare significantur, nec velit Deus ullos & ne unum ex illis perire, ut moriantur. Mors non genera singulorum, sed singula generum invasit, ita etiam singula generum non vult perire miserator hominum. Quam late patet universalitas lapsus, nemine individuo excepto, tam late patet catholicismus Amoris divini in Christo, qui est *Salvator omnium hominum, maxime verò fidelium.* 1. Tim. IV. 10.

§. 19. Possemus totum articulum de Christo *Jesu Domino* hic *evolvere & demonstrare, quomodo ille cum merito suo in salutem nostram*

noſtram influat, quomodo ſit Propheta, Rex, & ſacerdos noſter
 & omnia ſit & in omnibus, ſed cum nemo non videat in articu-
 lum de Chriſto Chriſtum influere, quem ſine Chriſto, velle concipere,
 ſit concipere ſibi velle ſolem ſine ſole, in denon hiſ immoramur,
 ſi modo hoc unicum atrulerimus, tam neceſſariam fuiſſe,
 mortem & ſatisfactionem Chriſti, ut citra hanc Deus Pater nec vo-
 luerit, nec potuerit cum plenaria dilectione nos dilexiſſe, & ſibi
 acceptos reddidiſſe. Nam ſi potuiſſet nos amare in initio citra,
 ullum Chriſti ſatisfactori reſpectum, potuiſſet etiam in medio, po-
 tuiſſet in fine. Ita igitur anteceſſit Amor, ut Amor divinus non
 ſit ſegregatus à merito Chriſti, & inſeparabilis plane reſpectus ad
 Chriſtum maneat, & aternâ catenâ duæ illæ in Joh. III. particulæ
 ūtu dilexit Deus, ūt ut unigenitum Filium ſuum daret, cohæreant &
 conglutinentur. Extra Chriſtum ex innatâ & ardente contra pecca-
 tum juſtitiâ Deus eſt ignis conſumens, ſed in Chriſto reconcilia-
 tus & gratioſus nobis factus eſt Pater. Quæ ergo in amore & mi-
 ſeratione divina conjunctiſſima ſunt, homo ne ſeparet. Augu-
 ſtus Varenius, vere Auguſtus Theologus, optime hæc expreſſit, &
 articulum de interveniente Chriſto, articulo de lapſu hominis con-
 catenatim copulavit, neceſſitatemque meriti Chriſti oſtendit in An-
 ticalvinismo Orthodoxo Articuli de Miſericordiâ, ex quâ datus mediator:
 Poſt lapſum, inquit, & miſeriam generis humani naturaliter ineluctabi-
 lem in aternitate præviſam Deus, licet ſalva naturali & eſſentiali juſti-
 tia, vi cujus neceſſario pœnam exigit de peccatis, nec ſolo ſuo imperio,
 verbo vel nutu cætera intervenientem punitionem, vel condignam ſatiſfa-
 ctionē hominē redimere, & ex ſuâ miſericordia ſimpliciter peccata condonando
 liberare, nec absolute, ſine accedente reſpectu Chriſti ut mediatoris ac re-
 demptoris ordinati ad adoptionem & ad gl'oriam, ſ. vitam, aternam præde-
 ſtinare potuerit, nec prædeſtinariſ, & in filios & hæredes vitæ aternæ ad-
 miſeriſ, omnino tamen & miſereri omnium, & ut omnes ab interitu &
 exitio liberarentur, velle potuit, & ipſo actû quoque non obſtante, quod
 eidem objecto ſubratione tranſgreſſionis legiſ & inde induc'ta culpa & re-
 actu conſiderato, eſſet iratus, genus humanum per lapſum actu atque ma-
 litiâ Diaboli de tanto imaginis excellentiſſimæ ſaſtigio dejectum, inque ex-
 tremam miſeriam præcipitatum, miſeratus voluit, ut & primi parentes
 & poſteri omnes in Adamo facti univerſaliter tranſgreſſores abjectu lethali
 ſerpentis

serpentū antiqui sanarentur, & a morte aeternā liberarentur, usque adeo
 ut non voluerit, ullum ex jam perditis in illo perditionis statu manere, &
 aeternum sic perire. Quæ thesis sicuti contra Reformatos vere &
 cum emphasi posita est, ita horrendam illam BEZÆ vocem in col-
 loquio Mompelgartensi eructatam refutat. Quæsitus enim in pub-
 lico conventu, an Deus unquam dilexerit eos qui jam nunc sunt damna-
 ti, aut in futurum damnabuntur? respondit: Non, & deinceps ad-
 dit: Nullum tempus vel fuit, vel est, vel erit, quò voluerit, velit, aut voli-
 turus sit Deus singulorum misereri, sed ab æterno pro bonâ suâ voluntate,
 & ea quidem, cui resisti non potest, constituit & quorum in Christo mise-
 seretur, & quos in Christo induraret. Cui atroci & horridæ sententiæ
 juramentum Dei viventis opponimus, vivo ego, nolo mortem peccato-
 rû, sed ut convertatur, & vivat. Ezechiel. XXXIII. II.

§. 20. Universalis hujus Dei *Φιλαδελφίας* in Christo ordi-
 nata articulum excipit in catena fidei articulus de vocatione uni-
 versali, quam Christus ex mandato suo universalem voluit, & dixit
 ite in mundum universum, & *Prædicare Evangelium omni creatura. Qui*
crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, con-
demnabitur. Marc. 16. v. 15. 16. Mandato parvè Apostoli, ideo ad-
 ditur v. 20. *Illi autem profecti prædicaverunt UBIQUE, Domino coopè-*
rantæ, & sermonem confirmante sequentibus signis. Confirmat hoc gen-
 tium Doctor Apostolus Paulus & pro more suo quærit, ut fortius
 affirmet. *Sed dico, nunquid non audierunt? Et quidem in omnem*
terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Rom. c.
 10. 18. Et luculenter in Epistola ad Colossenses. c. 1. 23. ait. *Evangelium,*
quod audistis prædicatū est in universa creatura, quæ sub celo est, cuius factus
sum ego Paulus minister. Hoc & Roman. 1. v. 4. 16. 17. asserit & se ad Evan-
 gelium prædicandum à Deo ordinatum esse, & per Christum se acce-
 pisse gratiam & Apostolatam ad obedientiam fidei sub nomine ejus
 inter gentes erigendam. Ex quibus palam est, Christum, non solū
 Evangelii, suâ ab ipso *δύναμιν* habentis, & sub nomine ejus per prædicationem
 Apostolicam, obedientiam fidei erigentis, esse fundamentum,
 adeoque etiam in articulo de Evangelio influere, sed etiâ quantum in
 se est, omnes homines voluntate antecedente vocare voluisse & actu
 ipso vocare, idque non solum ostensive, seu quid ipsorum officii sit,
 illis per externam prædicationem ostendendo, sed & positive, &
 effective

effective gratiam Spiritus internam, Christi merito partam, ad conversionem sufficientem, seria & mediorum & finis intentione offerendo, & per illam trahendo. Unde non solum ipse Christus, cum in terris esset, homines ad regnum Dei vocavit, & dulce suum. *Venite omnes* ingeminavit Matth. XI. 21. 23. Luc. 14. 23. sed etiam Apostolis suis id serio demandavit.

§. 21. Non solum etiam verbo suo usque in hunc diem amoris suam voluntatem ostendit, sed etiam media illa ordinaria. Baptismum, & sacram cenam in salutem hominum, quantum in se est, destinavit, atque ita nihil relinquit, quod vineæ suæ inservire possit. Vitis vera Christus, in cuius nomine baptizamur. Matth. 28, 19. in illam per baptismum inserimur, & induimus ipsum cum omnibus beneficiis ipsius, utpote in cuius mortem baptizati sumus Joh. 15. v. 1. Rom. VI. 2. 3. Gal. III. 27. Tolle Christum, & vim baptismi sustulisti, & exuisti vestem illam, in quâ tantum Deo placere poteris. In sacra cæna Christus corpore & sanguine suo vivificatio adest & pascit suos, & mundat eos à peccatis. Cave hic absentem Christum aut sacras hostias & benedictum vinum in corpus & sanguinem Christi transmutata statueris. Ubi *ἡ παρουσία*, ibi nec significatio, nec transsubstantiatio locum habet. Atqui in sacra cæna est *ἡ παρουσία*. Ergo. Ita enim Paulus I. Cor. 10. 16. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* Tolle hic iterum Christum, & ipsum sacramentum sustuleris.

§. 22. Sed etiam V. T. sacramentis Christus influxit? utique. Licet enim non eâ ratione, quâ in novo testamento Messias, jam in carne exhibitus, præsens fuerit, tamen gratia sua & vi meriti sui infiniti, quod *πᾶσι ἔργα ἐποίησα* operatus est. Unde & illa sacramenta erant sigilla quædam ad obsignandum aliquid aliud invisibile. *Sebast. Schmidius* disput. 4. de circumcissione typicam rationem affert, quâ Messias ex circumcissione Abrahamo nasciturus præputii amputati instar in carne viliputandus, imo peccatum & maledictio pro hominibus sit reputandus, quod in circumcissione præfiguratum fuisset. Alii alias monstrant convenientias, cum enim circumcissio fuerit sigillum fœderis de benedictione in semine benedictio, & interna circumcissio externæ opposita, analogiam mandati cordis ostenderit, præputium

optime statum peccati naturalem; resectio non vero præputii puritatem animi, quæ ex fide est adumbrasse, nec solum jus carnalis agnationis, sed etiam spiritualis dedisse, atque ita in caractere circumcisionis impresso intellectum fuisse Christum, quatenus agnoscendus, id est circumcidendus & in beneficium circumcisorum incarnandus esset. Agni paschalis res cœlestis ex sacris scripturis satis certa fuit nempe Mellis pro hominum peccatis immolandum. *1. cor. 5. 7* ita etiam *Johannes 1. 19, 38* Præceptum de non frangendo osse agni ad Christum crucifixum refert, habito sane ad agnum in V. T. respectu maxime conspicuo quod in peculiari disputatione de sacramentis veteris Testamenti Anno. 1684. sub Dn Præsidente habitâ pluribus deductum est. Ex quibus omnibus manifestum est, Christum etiam in ipsis sacramentis V. T. tanquam gratiæ sigillis locum habuisse, imo rem ipsam cœlestem desitutam, si Christus gratiâ sua exinde fuisset exemptus.

§. 23. Hactenus in catenâ articulorum fidei illæ immediatè sibi coherentes anilæ ostensæ sunt, ubi à parte Dei triunius omnia media homini lapsa, & per Christum erigendo monstravimus, Christumque in omnibus illis articulis influere probavimus; nunc nihil aliud restat, quam ut ad patentem illum contra peccatum fontem, & ad tantam salutis nostræ anchoram confugiamus. Nemo enim jam moritur, hoc haulsto antidoto, nemo perit, nisi rejecto hoc per incredulitatem medico, Jesu Christo, qui & medicus & medicina est. Opus igitur est à parte nostra, ut pœnitentiam agamus & credamus Evangelio, quæ prima vox fuit Christi docentis, quando clamavit: *Agite pœnitentiam & credite Evangelio. Marc. 1. 15.* Quæ causa est, ut articulum de conversione hominis ad Deum per Christum uniuersalitati Amoris divini per verbum & Sacramenta efficaci in catenâ articulorum fidei annectamus. Christus autem in hac materia se iterum nobis offert, nam ille est causa conversionis nostræ. Non enim ex nobis tanquam ex nobis, & viribus liberi arbitrii, sed per ipsius gratiam sumus quod sumus, ille in nobis & velle operatur, & perficere in omni opere bono. *Phil. 2. 13.* Quando enim caro omnis viam suam perdidit, via factus est Christus & pedes nostros infernitam pacis deduxit. Christus est, qui Paulum, Christus est, qui omnem hominem venientem in mundum luce sua illuminat, salvis œconomicis

micis gratiæ divinæ gradibus, salvis ejusdem superabundantis gratiæ divitiis, salvis ratione gradus continuationis, iterationis donis extraordinariis, & impervestigabilibus circa lapsos & Apostatas viis. In omnibus tamen secundum beneplacitum suum & menturam gratiæ in conversione illorum influit Christus, adeo, ut expresse in actis legatur, Deum ad dexteram suam exaltasse Christum, ut esset princeps & salvator *δεναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἀφεσιν ἁμαρτιῶν*, ad dandam pœnitentiam Israeli, remissionemq; peccatorum, quod Christo tam secundum divinam, quam humanam naturam competit. Ille ergo nos convertit, conversi agimus pœnitentiam. Jerem. 3. 18. 19. Licet etiam renatos in quotidiana carnis mortificatione cooperari concedamus, tamen non suis, sed Dei viribus hæc agunt, qui omnibus gratiam suam offert, & pertotum diem manum suam extendit ad populum perversum. Cum igitur in scripturis Deus dicat, facite vobis cor & spiritum novum, Deus ipse tamen, qui præcipit, præcurrente gratia sua cor novum facere credendus est, sicuti & scriptura sacra non morali tantum suasionem, aut virtute objectiva aut significativa, sed etiam virtute effectiva pollet. Aurea verba sunt, quæ magnus *Augustinus* de operatione Dei & cooperatione nostra per Deum & in Deo protulit in libro de gratia & libero Arbitr. Tom. 7. fol. m. 1315. 1316. *Certum est, inquit nos velle cum volumus, sed ille facit, ut velimus bonum. Certum est, nos facere cum facimus, sed ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati. Cum dicit, faciam, ut faciatis, quid aliud dicit, nisi afferam & vobis cor lapideum, unde non faciebatis, & dabo carnem, ut faciatis. Et paulo post: Ut ergo velimus, sine nobis operatur, cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur: tamen sine illo vel operante, ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valemus.* Compendiose Salvator unico dicto hæc omnia complexus est, cum ait: Sine me nihil potestis Joh. 15. Nunc quidem id Deus Pater facere dicitur, nunc Dei spiritus, nunc Christus, & Christi sanguis, qui purificat nos ab operibus mortuis, nunc verbum Dei, partim quia totius sacrosanctæ trinitatis opus hoc est, partim quia Christus peculiariter omnia hæc beneficia morte & sanguine suo nobis peperit, partim quia verbum Dei efficaciam suam divinam ista in nobis operatur.

§. 24. Conversioni subjicimus materiam de justificatione, in qvâ Christus primas etiam partes agit, cujus merito verâ fide apprehenso in solidum justificatio nostra adscribitur, sicuti etiam Christo in solidam debemus, quod credamus, quippe qui est *ὁ ἀληθὴς καὶ ἰσχυρὸς τῆς πίστεως*. Et sic manet in articulo justificationis omnia & in omnibus Christus. Tota epistola ad Romanos, Jesum in ore habet unicum, in quo coram Deo justificemur; nam cum gentes æque ac judæos peccati reos convicisset, nullamque illis superflueveram justitiam demonstrasset, tam diu sub maledictione eos esse asserit, usque dum ad Jesum properent, qui pro nobis maledictio & peccatum factus est, ut in ipso fieremus justitiæ, quæ coram Deo valet. Hoc exemplis illustrat, & tam Abrahamum ante legem quam Davidem sub lege, non per legem, sed per fidem gratis salvatos asserit; & licet lex bona, justa sancta & spiritalis fuerit, tamen sanctos, justos & spirituales homines efficere eâ potuisse negat, esse quidem speculum quod monstret nœvos, non vero tollat, legem, ex imbecillitate carnis nostræ, nunquam posse impleri, cujus impletionem tamen urgeret rigorosissimus legis lator, quod in epistola ad Galatas pluribus etiam tractat Apostolus, inde sequi, si Christum, unicam nostram coram tribunali Dei justitiam tollas, desperationem pedisse quam, ne vero illa timenda sit, Christum esse fide apprehendendum, in quo sit vita æterna, nec ullam condemnationem locum habere posse in illis, qui essent in Christo Jesu, qui pro peccatis nostris mortuus esset, & propter justitiam nostram resurrexisset.

§. 25. Nunc quædam loca illustria pro justificatione nostrâ per Christum perficienda asseremus: Justificamur gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quæ per Jesum Christum facta est, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius *ὡς ἑνδειξεν ἡμεῖς δικαιοσύνης αὐτῆ διὰ τὴν πίστιν τῶν προσηγοριῶν ἀμαρτημάτων ἐν ἡ ἀνοχῆ* & sic ad ostendendam justitiam suam in præsentī tempore, in hoc ut Ipse sit justus & justificans eum, qui est ex fide Jesu. Rom. III. v. 24. 25. 26. justificati igitur ex fide pacem habemus cum Deo per Dominum nostrum Jesum Christum c. 5. v. 1. justificamur sanguine ipsius v. 9. & reconciliamur Deo per mortem Filii eius

ejus v. 10. & 2. Cor. 5. 18. 19. 20. 21. Scimus hominem non justificari ex operibus legis; nisi per fidem Jesu Christi & nos in Christum Jesum credidimus ut justificaremur ex fide Christi, & non ex operibus legis, propterea, quod non justificatur ex operibus legis omnis caro Gal. 2. 16. Si data esset lex, quæ posset vivificare, verè ex lege esset justitia; sed conclusit scriptura omnia sub Peccato, ut Promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus; c. III. 21. 22. Ubi ergo gloriatio vestra judæi & omnes judaizantes, sive sitis Sociniani sive Papai, sive alii fanatici aut heterodoxi, qui non in solidum Christo, & ipsius merito per fidem apprehenso omnia adscribitis, ubi est gloriatio? exclusa est. Per quam legem? Operum? Non, imò per legem fidei. Quandoquidem unus Deus est, qui justificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem. Gal. 3. 27. 30. Equidem ipsis judæis, nos addere possumus judaizantibus omnibus, dat testimonium, quod zelum obdeum habeant, sed ἡ ἀγάπη τῆς ἀληθείας, quia nō cognoscunt justitiam, quæ coram Deo valet, sed suam ipsius justitiam erigere tentant non subjecti justitiæ, quæ coram Deo valet. Christus illa est justitia צדקתו ירדה Jerem. 23. 6. Christus est finis legis, qui in ipsum credit, salvatur. Hoc verbum est de fide, quod prædicamus. Nam si ore confitemur Jesum, quod sit Dominus & in corde credimus, quod ipsum Deus ex mortuis suscitaverit, Salvamur. Corde enim creditur ad justitiam, ore sit confessio ad Salutem. Rom. 10. 2. 3. 8. 9. 10. in Augustinâ Confessione hoc brevibus, at significantibus verbis exprimitur: Ecclesiæ magno consensu apud nos docent, quod homines non possint justificari coram Deo propriis viribus, meritis aut operibus, sed gratia justificantur propter Christum per fidem, cum credunt se in gratiam recipi, & peccata remitti propter Christum, qui suâ morte pro peccatis nostris satis fecit. Hanc fidem imputat Deus pro justitia coram ipso. Rom. III & IV.

§. 26. Christus hic omnia est, & in omnibus, & pondus addit toti momento justificationis. Quamvis enim ex potentia Dei δωρεάν justificemur, sine nullo vel nostro vel aliorum sanctorum, sive in coelis sive in terra existentium, merito, tamen illa pura gratia æternum respectum in justificatione æque ac in electione habet ad meritum Christi, quo fide apprehenso justificamur. Justificat enim nos Deus propter Christi justitiam, tum ut causam meritoriam, tum ut causam impulsivam, quippe qui merito suo movet Patrem, ut & velit omnes in Christum credentes justificare, & actu ipso justificet, quatenus nempe Filius Dei obedientiam hanc suam, fide apprehensam, Deo Patri in coelis præsentat cum intercessione pro nobis & advocacy, quæ per adhi ad se sacrificii virtute n̄ titur. Ingressus est, inquit Apostolus, in ipsum cælum, ut appareat nunc in conspectu Dei pro nobis; Heb,

D

Heb,

Hebr. XI. 24. Filioli hæc scribo vobis, ne peccetis, si quis tamen peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum, qui justus est. 1. Joh. 2. 1. Rom. 8. 34. Nulla in actu hoc justificationis nostræ opera, quæ qualia etiam sint, sive ex lege sive ex fide illa fluxerint, influunt. Stat firmum illud Pauli argumentum exclusivum: *Quod si per gratiam, jam non ex operibus, alioquin gratia non esset gratia, si ex operibus, jam non ex gratia, alioquin opus non esset opus.* Si aliquo modo gratia cum operibus in momento & actu justificationis esset composibilis, non sic argumentatus fuisset Apostolus, nec unum alteri contradictorie opposuisset. Gratia igitur illa, per quam in Christo justificamur gratiosissima est, & gratuita, per quam in Christo nobis remittuntur, seu non imputantur peccata, imputatur vero justitia Christi, quæ duo se invicem sequuntur, ut simulac remissa sint peccata credenti in Christum, qui factus est pro nobis peccatum, simulac justitia Christi illi imputetur & fiamus in ipso justitia, quæ eorum Deo valet. Ex quibus omnibus sole clarius elucescit, Christum ejusque meritum esse omnia in omnibus, & sublato Christo solvi totam vim justificationis, ipso vero ubique influente totam articuli compagem manere firmam, quod erat demonstrandum.

§. 27. Justificationem excipit Articulus de unione mystica, ubi Christus dulcissimum nexum iterum facit. Quo scunqve enim justificavit, hos in fide sibi desponsat tantus Amator, & per illam unionem homini fidei gratiam suam & beneficia omnia merito suo parta ipsis obsignat. De hac unione in sacris multa. *Per fidem inquit Paulus habitat Christus in cordibus nostris* Ephes. II. 17. *Nemo unquam carnem suam ordio habuit, sed nutrit & fovet eam, sicut & Christus Ecclesiam, quia membra sumus corporis ejus de carne ejus & de ossibus ejus. Propter hoc relinquet homo Patrem & matrem suam, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo carne una.* Sacramentum hoc magnum est, loquor autem de Christo & de Ecclesia. Ephes. V. v. 29. 30. 32. Christus, vitis illa vera de sancta hac unione sub dulcissimo aliquo simili quam suavissimè loquitur: *Manete in me, & ego in vobis sicut palme non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos Palmite qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* Joh. XV. 4. 5. In veteri testamento pulcherrimus etiam locus est Hoseæ. c. 2. v. 16. 20. *Et desponsabo tibi in seculum, & desponsato te mihi in justitia, & judicio, & misericordia & miserationibus & desponsabo te mihi in fide, & cognosces Dominum.* En Christus hic omnes sponsæ celestis partes agit, & fidei animæ secundum utramque naturam, vi Apotelesmatis *Grandis*, ubi utraque

traque natura agit quod suum est cum communicatione alterius, & quæ inde fluit, præsentia alterius, quam artissime conjungitur. *Pater & Spiritus sanctus* quidem hic non excluduntur, cum hæc unio mystica sit opus ad extra adeoque indivisum & tribus divinitatis personis commune, quarum ut una est essentia ita una *ἐνέργεια*: At Christo ex peculiari appropriandi modo peculiariter competit desponsatio, ubi ad hunc actum non solum efficienter, sed & terminative cocurrit nec in sacris legitur de Patre vel de Spiritu sancto, quod vel Patris vel Spiritus Sancti Sponsa dicatur, sed sponsa Filii, qui & causa meritoria est, quæ illam nobis unionem per satisfactionem suam & justitiam, & obedientiam tam activam, quam passivam meruit. Hanc unionem nemo digne intelligit, nisi is, qui est in Christo & qui unus cum ipso Spiritus est: & tamen sponsa hæc ad secretissimum thalamum & dulcia colloquia & mysteria admissa, verba non invenit, quibus eloquatur, quæ sensit & quæ videt in verbo & per verbum, cujus dulcedinem gustat, & majestatem illius, ex quo verbum tantum fluxit, experitur.

S. 28. In hoc conjugio spirituali & felici thalamo varios Deo placentes fructus, tanquam filios filiasque parturit sponsa fidelis, quos fructus illi debet, à quo virtutem & principium omnis bonæ actionis accepit, qui est ille ipse, quem quærimus; & invenimus etiam in omnibus fidei articulis, Jesus Christus, qui per verbum & Sacramenta & facit filios, & facit, ut faciant opera ex fide fluentia, quæ eo ipso, dum fluunt ex fide tanquam consecrata, non possunt influere justificationem sed ex nota illa Theologum regulâ tantum sequuntur justificationem, non præcedunt justificandum. Ex hoc etiam manifestum est, articulum de Bonis operibus sequi & justificationem & unionem mysticam, ex quâ fluunt, licet ostendant esse nos justificados & in unione mysticâ constitutos, qui Deo fructum ferunt, qui vero peccatis, seu malis operibus delectantur nec esse ex Deo natos, nec justificados, nec fideles, utpote qui si vel maxime antea in fide & per fidem justicati & in unione mysticâ copulati fuerint, nunc excusserint Spiritum Sanctum, & sædis fragi facti divortium spirituale fecerint, firmâ interim semper manente à parte sponsi voluntate, quâ vult ut rursuum ad se redeant, & per fidem in sanguine suo remissionem peccatorum inveniant. Sicut igitur nemo causam habet, cur desperet; ita nec est, cur sit securus, multò minus, ut quis sibi placeat imaginariâ fide suâ, cum peccatis & voluntatibus suis servit non vero mandatis Dei, quæ secundum dispensationem Evangelicam servat fidelis amator Dei & Christi. contra quem voluntate plenâ & proæreticis peccatis non peccat spiritualis sponsa, sed potius gaudet, si per Sponsi gratiam ea, quæ sponso placitura sint, fecisse se deprehendat. Tota

epistola Johannis plena est hisce veritatibus, *Annunciamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum & societas nostra sit cum Patre & cum Filio ejus Jesu Christo.* 1. Joh. 13. En unio illa & communio, quæ ex unione sequitur, & quæ unionem præsupponit, secuti hæc præsupponit justificationem, quæ sequitur demonstratio & effectus justificationis & unionis spiritualis: *Deus, inquit, lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ, si dixerimus, quod societatem habeamus cum eo, & tamen in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus, si autem in luce ambulamus, sicut & ipse est in luce, societatem habemus inter nos mutuam, & sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato v. 5. 6. 7. Et per hoc scimus, quod cognovimus eum, si mandata ejus observamus: Qui dicit, se nosse Deum, & mandata ejus non facit, mendax est, & veritas non est in ipso: Qui autem sermonem ejus servat, in hoc vere est Charitas Dei perfecta (πτελειωται) & per hoc scimus, quod in ipso simus. Qui dicit se in Christo manere, tenetur, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.* c. 2 v. 3. 4. 5. 6. *Filioli nemo vos seducat, qui facit justitiam justus est, sicut & ille justus est: qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam & initio diabolus peccat. Omnis autem qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, nec potest peccare, quia ex Deo natus est In hoc manifesti sunt filii Dei & filii Diaboli. Omnis qui non est justus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. c. III. 7. 8. 9. si ergo scitis, quod ipse justus est, scitote, quod omnis, qui facit justitiam, ex ipso natus est. c. II. 29. Omnis qui credit Jesum esse Christum, ex Deo natus est & omnis qui diligit eum, qui genuit eum, diligit & eum, qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quod diligamus filios Dei, cum Deum diligimus & Præcepta ejus observamus c. 5. 1. Ne autem quis ex imbecillitate nostra, quæ non possumus omnem justitiæ divinæ rigorem implere, simpliciter contra omne iustitiæ studium impossibilitatem præceptorum objiciat, quæ objectio illis, qui non amant Jesum, solet esse quam familiaris, occurrit eis, & ait: *Hæc est Charitas Dei, ut præcepta ejus servemus, & præcepta ejus non sunt gravia.* Et quomodo gravia sint homini veri fideli? qui Christum in se habet, per quem omnia potest & per cujus cognitionem *παισα ἡμῖν τῆς ζωῆς δυνάμεως αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸν υἱὸν θεοῦ* sunt donata 2. Petr. 1. 3. Quomodo gravia? cum fides sit tantæ potentiae, quam ex Deo habet qui potentissimus est, ut non solum in confictu cum mundo vincat, sed & ante conflictum ex certitudine victoriæ, in quæ sumus *ὑπερβικτωσ* Rom. 8. 37. jam tum dicatur *ἡς πῆσις' νικῆσθεα* & jam vicerit mundum, testante Apostolo, omne, inquit, quod natum est ex DEO, vincit mundum, & fides nostra victoria est, quæ mundum vicerit. 1. Joh. 5. 4. §. 29. Omnia hæc, quanta quanta sunt, quæ fidelis sponsa sic potenter efficit*

efficit, ex Christo sunt, & ex potenti ipsius Spiritu, unde & in hoc articulo de benis Operibus Christus influit, & omnia & in omnibus est, quod scriptura etiam clarissimis verbis testatur: *Orazos, inquit Apostolus, ut Caritas vestra magis magisque exuberet in agnitione, omniq; intelligentia, ut probetis quæ sint præstantia, ut sitis sinceri, Et nemini sitis offenculo usque in diem Christi, impleti fructibus justitiæ, qui sunt PER JESUM CHRISTUM ad gloriam & laudem Dei. Phil. 1.9. 10. 11. ipsius enim sumus factura creati in Christo Jesu in Operibus bonis, quæ preparavit Deus, ut in eis ambulavemus Ephes. c.2. 10. Sicut palmes non potest ferre fructum à se ipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi manseritis in me. Ego sum vitis, vos palmices, qui manet in me & Ego in eo, fert multum fructum, quia sine me nihil potestis. Joh. xv. 4.5.* In Cantico Canticorum opera & fructus suos Sponso Christo adscribit Sponsa, ut hoc ipso testetur, non tam sua, quam Sponsi esse, quæ ea in se operatus est. Quemadmodum enim Apostolus ait, non tam se vivere, quam Christum in se, qui se redemit, & dilexit, ita & hæc Christo adscribit, licet ipsa sit subjectum denominationis, quod credat, & cui Salvator eam vivificæ fidei *et. et. et.* attribuit. *Venia, inquit, dilectus meus in hortum suum, & commedat fructum pomorum SUORUM. Cant. 5.1.*

§. 30. Quando igitur Sponsa hæc Dilecta ex Christo vivit & fructus suos profert, ac fecunda mater est, quæ indies magis magisque Christo fructificat, tunc datur ei auctior gratia & magis purificatur, ut plures afferat fructus; Joh. XV. 2. Hic & unio arctior & intimior evadit & fortius diligitur Sponsa, quò ornatio est in fide per charitatem efficace Eph. III. v.17. Hic habitare & loqui in templo suo instituit, & tesseram, & signaculum, & archabonem Spiritus S. cum pleonasmo gratiæ suæ largitur tantus Amator, ut sciant, se esse & mansuros esse hæredes Dei & Cohæredes Jesu Christi; Ex quo articulus de *Perseverantiâ Sanctorum* & certitudine Salutis nostræ nascitur, & veluti ansula quædam connectitur, quæ per Christum firma, & mansura est in æternum. De hac firmitudine & perseverantiâ loquuntur Apostoli verbis significantissimis, & cohortantur ad eam. Petrus in Epistola secunda c. 1 v. 5. seqq. *Vos inquit, omni adhibito studio subministrare in fide vestra virtutem, in virtute vero scientiam, in scientia temperantiam, in temperantia patientiam, in patientia pietatem, in pietate amorem fraternitatis, in fraterno vero amore communem amorem. Hæc si vobiscum adsint, & exuberent, non vacuos, nec sine fructu vos esse sicut in Domini nostri Jesu Christi cognitione. Cui vero hæc non adsint, is cæcus est & manu viam tenet oblitus purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter, fratres, magis magisque operam date, ut VOCATIONEM*

D 3

ET.

ET ELECTIONEM VESTRAM FIRMAM EFFICIATIS, hoc enim si feceritis: nequaquam cespitabitis: Sic etiam abundanter sub ministrabitur vobis introitus in eternum regnum Domini nostri Jesu Christi. En catena virtutum ex fide pullulantium quas si omni studio servaverimus *βεβα, βαι ημεων την κλησιν ης εκλογω* faciemus. Paulus fuit *ιστερονομια* cognovitque obliquantem Spiritum Sanctum, & per gratiam Christi, se esse electum, Scio, inquit in quem credidi & Certus sum, quia, potens est depositum meum servare in illu diem. 2. Tim. I. 12. Et in corpore adhuc constitutus de certissima sua salute sic effatur. Bonnam certamen certavi, cursum consummavi fidem servavi. Quod superest, reposita est mihi justitia corona, quam reddet mihi Dominus in illa die, qui est justus iudex, non solum autem mihi, sed Omnibus, qui diligunt adventum illius. 1. Tim. IV. 6. 7. 8. Et in Epist. ad Rom. c. 8. v. 33. seqq. Quis accusabit electos Dei? Deus est, qui justificat; Quis est qui condemnet? hic Christus est, qui mortuus est, imò qui suscitatus est, qui sedet ad dextram Dei Interpellat pro nobis? Quis nos separabit à charitate Christi! tribulatio an angustia! an fames an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? sicut scriptum est, propter te morti tradimur tota die, habiti sumus velut oves destinatae mactationi; sed in his omnibus superamus propter Eum, qui dilexit nos, certus enim sum quod neque presentia neque futura neque altitudo, neque profunditas, neque ulla creatura alia poterit nos separare à dilectione Dei, qua est in Christo Jesu Domino nostro. Et ne quis existimet, sicut voluit Pontificii, qui ex absurdo dubitationis suae omnes fideles præter Apostolos de certitudine salutis dubitare debere in concilio tridentino sessione sexta c. 6. & 12. fol. m. 56. 59. asseverant, Paulum tantum de se non vero de aliis etiam electis & obliquantis loqui expresse in v. 28. 29. 30. 31. 32. & 39. ad omnes obliquantis applicat & in epistola ad Timotheum non sibi solum repositam esse coronam ait, sed omnibus diligentibus apparitionem Jesu Christi. Johannes etiam ingenere de iis loquitur. Qui servat mandata ejus in illo manent, & ipse in eo, & per hoc scimus, quod maneat in nobis, è spiritu quem dedit nobis. 1. Joh. III. 24. quod in c. 4. v. 13. repetit. & in Apoc. c. 2. v. 17. Quicumque vicerit, huic dabo manna absconditum, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scie nisi qui accipit. Et c. 3. v. 12. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & frans non egredietur amplius, & scribam super eum nomen Dei mei, & nomen civitatis Dei mei nova Jerusalem, qua descendit de celo à Deo meo, & nomen meum novum. En in hoc articulo de perseverantia sanctorum Christus, qui in hac Apocalypsi loquitur, expresse dicitur signare & firmare electionem nostram, ut manifestum sit, & hic esse Eam omnia. Sin omnibus

5. 31. Ex hisce sanctis fidelibus justificatis per Christum, & in ipso unitis, & fructus ferentibus in æternitatem duraturos resultat Articulus de Ecclesia, qui in ordine & catenâ articulorum fidei jam sequitur. Sicuti enim universalis est & particularibus & individuis, ita & Ecclesia seu collectivum quid ex individuis & uno quoque fidelium resultat & colligitur. Hujus ecclesiæ caput Christus Coloss. 1. 18. non Papa, qui se sponsum Ecclesiæ & Episcopum œcomenicum appellat, & tantum Christo detrahit, quantum sibi ex illis prædicatis tribuit, qui Christo soli conveniunt, ut *Archiepiscopo & Pastori animarum nostrarum*, in quo fideles omnes ut membra capiti coherant, & uxor Agni dicuntur, non hominis, nec hominum serva est, sed famula ejus, qui se sanguine suo pretioso redemi. In hoc capite omnes fideles, & ipsi inter se, coagmentantur, & ex uno spiritu ejus vivunt communione inter sese habentes mutuoq; dolore vel gaudio, si quid uni membrorum contigerit, afficiuntur. 1. Cor. 12. 12. 26. *Crescimus ergo in illo per omnia, qui est Caput, Christus ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui in charitate* Ephes. 4. 15. 16. Ad hanc compagem in ordine suo servandam *Ministerium Ecclesiasticum* in quod ratione *Virtutis, missionis, & conservationis* influit Christus salutariter constituit, & Apostolos, & Apostolicos viros, à se ad fidem ductos, ut per ipsos multi ad fidem ducantur, & colligantur. Paulus non solum à Christo mirabiliter vocatus est gentium Apostolus in bonum Ecclesiæ suæ, sed etiam præter illum alii dati sunt, ipse enim est qui descendit & ascendit supra omnes cælos, ut adimpleret omnia, qui nemo alius, nisi Christus est, ipse dedit alios Apostolos; alios vero Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad Consummationem Sanctorum in Opus Ministerii ad edificationem corporis Christi. Ephes. 4. 11. 12. 1. Cor. 12. 28. 29. Cum autem multi sint, qui non obediant ministris divinis, atque ideo tubera & *Βδελύματα* sint Christiani populi, adeoq; nec ad Sanctam illam Christi, & fidelium unionem & communionem pertinent. nec sunt de Ecclesiâ, licet sint in Ecclesia, suo tempore planè ab Archi-pastore separandi. Ecclesia interim & omnia vere Ecclesiæ membra tantum à communionem illorum infidelium & impiorum hominum remoti sunt quantum Christus à Ecclesiamundanis. Sancta Ecclesia est ab illo, qui sanctus est & efficit, ut coram ipso in culpari ambulent. Una est, ut unus est sponsus ejus; & triumphale caput medias inter mundi ruinas exeret usq; ad finem seculi duratura *Matth. 16. 18. Cant. VI. 8. 9.*

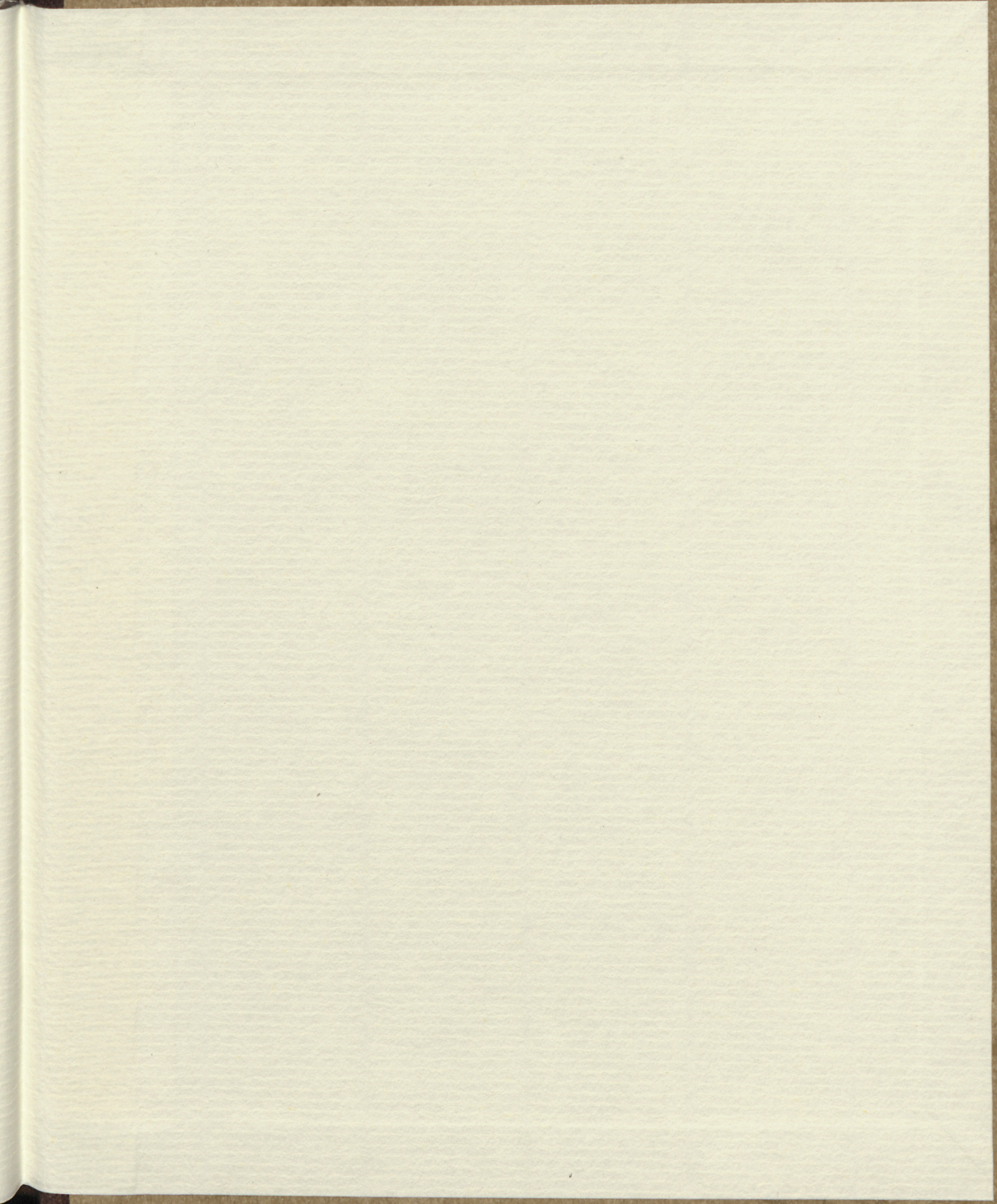
6. 31. Hanc, quam sic sollicitè fovit Sponsam Ecclesiam, offeret aliquando Deo ac Patri suo Jesus Christus, ad cujus vocem tam boni quam mali omnes sub clausum ultimæ tubæ resurgent, malè ex vindictivâ justitiæ Christi, boni ex peculiari gratiâ ipsius 1. Cor. 15. 21. 22. Joh. vi. 39. 40. istos pro tribunali collocatos mittere in Gehennam, hos dilectos si bi & benedictos ad æterna gaudia deducet, ubi Visio Dei beatifica & *vita æterna* erit, & erimus quicumque pii, apud Jesum nostrum perpetuo, qui verus Deus est, & vita æterna, 1. Joh. 5. 20. *Videte quætem charitatem dederit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus* Propter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum. Charissimi! nunc filii Dei sumus, at nondum apparuit, quid erimus, scimus autem, cum apparuit, quod visuri simus eum, sicuti est: Et omnis qui habet hanc spem, purifi-

cat

eat se, sicut & ille parus est. Joh. III. 1. 2. 3. Nunc vita nostra abscondita est cum Christo in Deo, cum autem Christus apparuerit, & nos apparebimus cum ipso in gloria, & sedebimus omnes, qui vicerimus mundum, bestiam, & Anti-Christum, cum Christo in throno ipsius, sicut ille sedit, & sedet cum Patre in throno ejus! Hallelujah. Apoc. III. 21. Et sic catena articulorum fidei, quæ ex ipsa æternitate effluxit in æternitatem refluit; à primo enim de Deo articulo incepimus, & in articulo de resurrectione & vita æterna finimus, in quibus omnibus Christum influere, atque in illo Compagem totam consistere demonstravimus, *ἀπὸ τοῦ ἑδαι δὲ ζῶει.*

§. 32. Errant igitur omnes illi, siue sint *Naturaliste*, quorum catalogum in eruditâ suâ de Naturalismo contra Bodinum & aſſectas ejus dissertatione D. Dickmannus Reg. Sveciæ in Ducatibus Bremæ & Verdæ Superintend. Generalis contexit, quorû præcipuas partes præter Bodinû tenent Thomas Hobbes, *Herbert Baro de Cherburg* Spinossissimus ille *Spinoza*, quos tres *magnos impositores* in singulari tractatu magnus Theol. & Holſatiæ Decus Dn. D. Kortholt nominat, & quorum verba in dissertatione de *Oſculo juris nature cum primo præcepto Decalogi* olim Giesſæ habitâ attuli, siue etiam Sociniani, siue nonnulli *Arminiani*, inter quos *Stephanus Curcellæus*, quem clarissimus Dn. wurtembergensis Theologus Dn. *Christoph. Wolffſtin*, in tract. suo de obligatione credendi in Christum f. m. 136. seqq. pluribus refutavit. Quo pertinent, quæ Scipioni, *Herculi*, & aliis gentibus beatitatem sine fide adſcribunt. *Sine fide impossibile est Deo placere*, æterna regula est veritatis Theologiæ. Hebr. XI. Sine Christo non est est Salus. Ille est via ad Patrem, & nemo ad Patrem venit, nisi per illum. Si ergo ponis aliquê salvatû vel ſalvandû, cave Christum fide ab ipso apprehensum excludas. Omnes enim, quicumque ſalvi facti sunt, siue Judæi fuerint, siue gentiles, per Christum ſalvati sunt. Quodcumq; non est ex fide, peccatum est. Habeant speciem magnam virtutes Ethnicorum; nihil valent in conspectu Dei, cujus oculi fidem aspiciunt, nec nisi credenti in Christum ſeruent. Venuste Augustinus lib. 4. contra Julianum c. 3. *An forte Fabricii, Reguli, Fabii, Scipionibus, Camillis, cæterisque talibus providuri estis aliquem locum inter damnationem regnumq; celorum. ubi non sint in miseria, sed in beatitudine sempiterna, qui D&O non placuerint, cui sine fide impossibile est placere, quam nec in operibus nec in cordibus habuerint. Non opinor perditionem vestram ad istam posse impudentiam pervenire.* Et in Tom. 8. Enarrat, in Psalmum 140. Contra illos Ethnicæ sapientiæ admiratores: *Dixit hoc Aristoteles, adjuuge illum Petre Christo, & absorptus est. Dixit hoc Pythagoras, dixit hoc & Plato, adjuuge illos Petre Christo & absorptus est. Tamdiu videntur aliquid dicere, donec comparentur Petra: Propterea si inventus fuerit aliquis eorum hoc dixisse, quod dixit & Christus, gratulamur illi, non sequimur illum.* CHRISTUS ergo nobis est & erit omnia & in omnibus. *Hec enim est vita æterna*, inquit ipse salvaror de se & de Patre suo Joh. 17. 3. *ut cognoscant se solum Deum verum & quem misisti Jesum Christum, Pater diligit Filium, & omnia dedit in manus ejus. Qui credit in Filium, habet vitam æternam, qui autem non credit Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super illum.* Joh. III. 15. 16. 1. Joh. 4. 9. 10. 11. Joh. 10. 21. in nomine JESU CHRISTI incepimus, in nomine Jesu finimus. In eo vivam, in eo moriar, in eo resurgam. Sic nomen ejus benedicam in secula! Amen!

6. 31. Ex hisce sanctis fidelibus justificatis per Christum & fructus ferentibus in aeternitatem duraturos resultat Antiquus ordinis & catenâ articulorum fidei jam sequitur. Sicuti in particularibus & individuis, ita & Ecclesia seu collectivum quoque fidelium resultat & colligitur. Hujus ecclesiae & non Papa, qui se sponsum Ecclesiae & Episcopum a se committit Christo detrahit, quantum sibi ex illis prædicatis conveniunt, ut *Archiepiscopo & Pastori animarum nostrarum* ut membra capiti cohererent, & uxor Agni dicuntur, num serva est, sed famula ejus, qui se sanguine suo pretioso omnes fideles, & ipsi inter se, coagmentantur, & ex uno spiritum inter sese habentes mutuoque dolore vel gaudio, si quid afficiuntur. 1. Cor. 12. 12. 26. *Crescimus ergo in illo per omnia ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri in edificationem sui in charitate* Ephes. 4. 15. 16. Ad hanc servandam *Ministerium Ecclesiasticum* in quod ratione *Virtutis* influit Christus salutariter constituit, & Apostolos, & ad fidem ductos, ut per ipsos multi ad fidem ducantur, & solum à Christo mirabiliter vocatus est gentium Apostolus inter cetera præter illum alii dati sunt, Ipse enim est, qui descendit in cælos, ut adimpleret omnia, qui nemo alius, nisi Christus, fecit, alios vero *Prophetas, alios vero Evangelistas, alios ad Consummationem Sanctorum in Opus Ministerii ad adificationem* Ephes. 4. 11. 12. 1. Cor. 12. 28. 29. Cum autem multi sint, quæ divinis, atque ideo tubera & *Βδελύματα* sint Christiana Sanctam illam Christi, & fidelium unionem & communio de Ecclesia, licet sint in Ecclesia, suo tempore planè ab Ecclesia interim & omnia vere Ecclesiae membra tantum infidelium & impiorum hominum remoti sunt quantum mundanis. Sancta Ecclesia est ab illo, qui sanctus est ipso in culpam ambulent. Una est, ut unus est sponsum caput medias inter mundi ruinas exeret usque ad finem 16. 12. *Cant. VI. 8. 9.*

6. 31. Hanc, quam sic sollicitè fovit Sponsam Ecclesiam Deo a Patre suo Jesus Christus, ad cujus vocem tam boni quam infirmi ultimi tubæ resurgent, mali ex vindicativâ justitiæ gratiâ ipsius 1. Cor. 15. 21. 22. Joh. 6. 39. 40. istos pro tribu unâ hennam, hos dilectos sibi & benedictos ad aeterna gaudia deatifica & *vita aeterna* erit, & erimus quicumque pii, apud Jesum qui verus Deus est, & vita aeterna, 1. Joh. 5. 20. *Videte qualem Patrem, ut filii Dei nominemur & simus* Propter hoc mundus non cognovit eum. *Charissimi! nunc filii Dei sumus, at nondum apparuit, qui eum apparuit, quod visuri simus eum, sicuti est. Et omnis qui*

so unitis,
 à, qui in
 ex parti-
 nis & uno
 Colloff. 1.
 , & ran-
 risto soli
 les omnes
 nec homi-
 ec capite
 mmunio
 contige-
 , Christus
 orationis,
 oris facit
 rdine suo
 conserva-
 ros, à se
 alus non
 sua, sed
 omnes
 lios Apo-
 Doctores,
 is Christi.
 ministris
 nec ad
 nec sunt
 parandi.
 illorum
 Ecclesi-
 coram
 mphale.
 Matth.

quando
 sub clas-
 eculari
 in Ge-
 Dei be-
 rpetuo,
 rit nobis
 on nobis
 autem,
 purifi-
 cat

